

INFORMATIENOTITIE RAAD

Onderwerp	Ondersteuning financieringsvragen energiecoöperaties
Zaaknummer	36680-2024
B&W vergadering	11 juni 2024
Portefeuillehouder	Dhr. B.J.M. (Ben) Nijboer
Behandelend ambtenaar	Erik Veurink en Lieke Helsper

Kennis te nemen van

De uitwerking van de motie “ondersteuning financieringsvragen energiecoöperaties”.

Inleiding

U hebt als raad een motie aangenomen waarin het college opgeroepen wordt om na te gaan hoe de gemeente energiecoöperaties kan helpen met het “vlottrekken” van projecten. Het college waardeert hoe de lokale initiatieven invulling geven aan de duurzaamheidsambities en wil waar mogelijk ondersteunen.

In deze informatienotitie wordt ingegaan op de mogelijkheden die er momenteel vanuit de gemeente zijn om duurzaamheidsinitiatieven van energiecoöperaties te ondersteunen, ook gaan we in op de mogelijkheden die overige partijen bieden. Als laatste gaan we in op de (on)mogelijkheden die we als college zien voor uitbreiding van de bestaande regelingen.

Huidige rol gemeente bij duurzaamheidsprojecten

De gemeente kan op verschillende manieren helpen bij het vlottrekken van duurzaamheidsprojecten. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in een financieel “ondersteunende” rol en een adviserende/doorverwijzende rol.

Energiefonds

Raalte beschikt momenteel over een energiefonds. Bedrijven en maatschappelijke instellingen kunnen een beroep op dit fonds doen en op deze manier, onder voorwaarden, een “kleine” lening (tot € 50.000) verstrekt krijgen. Dit fonds is al meerdere malen aangevuld omdat hier veel vraag naar is. Momenteel wordt onderzocht of het fonds weer opnieuw aangevuld kan worden.

Subsidieregeling ondersteuning lokale energie-initiatieven

De gemeente Raalte kent inmiddels een “subsidieregeling ondersteuning lokale energie-initiatieven”. Het doel van deze regeling is het ondersteunen en faciliteren van groepen inwoners die bijdragen aan de realisatie van de gemeentelijke opgave van energietransitie. De subsidie bedraagt een vast bedrag met een maximum van € 2.000 per jaar, welke voor meerdere jaren kan worden toegekend. Deze subsidie wordt door een groot aantal energiecoöperaties aangevraagd. Deze subsidieregeling liep tot eind 2023, maar is verlengd met 2 jaar tot en met 2025.

Adviserende/doorverwijzende rol

Momenteel kunnen we bij inkomende vragen doorverwijzen naar verschillende externe partijen. In de praktijk blijkt dat veel projecten deze weg zelf al gevonden hebben. De subsidieregeling ondersteuning lokale energie-initiatieven kan worden ingezet om advisering, bijvoorbeeld op het gebied van financiën, in te huren.

Huidige mogelijkheden overige partijen

Energiefonds Overijssel (EFO)

Het EFO ondersteunt duurzaamheidsprojecten op verschillende manieren, namelijk:

- Participatie: het verstrekt risicokapitaal aan ondernemingen in de vorm van aandelenkapitaal of een converteerbare lening (lening die op termijn omgezet kan worden in aandelenkapitaal)
- Lening: EFO financiert duurzame energieprojecten als haar bijdrage ertoe leidt dat het project kan worden gerealiseerd. De minimale omvang van de lening is € 1 mln. Voor lokale energie-initiatieven bestaat er binnen het fonds de LEI-F, een ontwikkel financiering voor de vaak risicovolle eerste fase van het project.
- Garantstelling: hierbij staat het EFO garant voor leningen van commerciële banken, waardoor een korting op de lening verkregen wordt. De minimale omvang is ook hier € 1 mln.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO)

De RvO kent verschillende subsidiemogelijkheden voor opwekking van duurzame energie. Zo is er de SDE++-regeling voor grootschalige duurzame energieproductie of CO2 verminderende technieken.

Voor energiecoöperaties of Verenigingen van Eigenaren (VVE) die hernieuwbare (duurzame) elektriciteit uit zonne-energie, windenergie of waterkracht willen opwekken is er de Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking (SCE-subsidie).

Beide subsidievormen werken met subsidies die gebaseerd zijn op de productie van duurzame energie. Deze subsidie "dekt" het verschil tussen het (gemiddelde) bedrag dat ontvangen wordt voor het geproduceerde kWh en het bedrag dat nodig is om de installatie rendabel te maken. Dit wordt vertaald in een basisbedrag dat voor de hele subsidieduur van 15 jaar wordt uitgekeerd.

Doordat de energietarieven momenteel vrij hoog liggen zal de huidige subsidietoekenning logischerwijs lager liggen.

Energie Samen

Energie Samen is de landelijke koepel en belangenorganisatie van energiecoöperaties en andere collectieve energie-initiatieven. Naast hun vertegenwoordigende rol tegenover overheid, toezichthouders en netbeheerders heeft Energie Samen ook mogelijkheden gecreëerd om de financiering van duurzaamheidsprojecten van de grond te krijgen. Naast het ontwikkelfonds (nog niet van toepassing op Overijssel) is er het realisatiefonds opgezet. Met het realisatiefonds bestaat de mogelijkheid een aanzienlijk deel van de investering in de bouw van energieprojecten met een zakelijke lening te financieren. Het gaat met name om zon-projecten die een SCE of SDE-subsidie hebben ontvangen. Dit fonds is door Energie Samen met de Rabobank, Triodos en ASN opgezet. De beschikbare financiering is minimaal € 30.000 en maximaal € 1 mln.

Mogelijkheden voor uitbreiding van de ondersteuning

Lening

De beleidsnota garantstellingen regelt de (on)mogelijkheden om initiatieven met een publiek of maatschappelijk beleidsdoel in de gemeente te realiseren. Ook het verstrekken van leningen wordt hierin benoemd. In deze nota wordt aangegeven dat het verstrekken van leningen in theorie mogelijk is, maar dat terughoudendheid hierbij wel op zijn plaats is vanwege de volgende punten:

- Het vervullen van bancaire taken is geen publieke taak
- Met een garantstelling kan hetzelfde bereikt worden
- Het verstrekken van een geldlening betekent in beginsel dat de gemeente zelf ook dit geld zal moeten aantrekken. Dit heeft direct effect op de gemeentelijke schuldpositie.

Het verstrekken van een lening bij het vlottrekken van duurzaamheidsprojecten ligt om bovenstaande punten niet voor de hand.

Garantstelling

Naast een lening is een garantstelling een mogelijkheid om energiecoöporaties te ondersteunen. Een garantstelling is volgens de beleidsnota garantstellingen:

“Een instrument om initiatieven met een publiek of maatschappelijk beleidsdoel in de gemeente te kunnen realiseren”.

Het komt erop neer dat de gemeente een organisatie of instelling faciliteert bij het aantrekken van een lening, door als garantsteller op te treden voor de partij die het geld uitleent.

De gemeente Raalte heeft in het verleden, hoofdzakelijk bij vastgoedfinancieringen voor maatschappelijke organisaties zoals sportverenigingen of culturele instellingen, meerdere malen als garantsteller opgetreden bij duurzame investeringen.

Voor het verlenen van een garantstelling wordt de beleidsnota garantstellingen gevolgd, met onderstaande kaders:

- Publiek belang moet worden vastgesteld
- Aan de hand van een risicoanalyse wordt het effect op het weerstandsvermogen bepaald
- Het belang moet voldoende zwaarwegend zijn
- Er moet sprake zijn van een gedegen financiële situatie van de betreffende instelling
- Er moet altijd sprake zijn van maatschappelijk vastgoed
- Er wordt een ondergrens gehanteerd voor de garantstelling van € 25.000
- Er wordt een bovengrens gehanteerd voor de garantstelling van € 500.000 (een hogere garantstelling dient altijd aan de raad voorgelegd worden).

Wanneer het financieel ondersteunen van duurzaamheidsprojecten als een taak met een publiek belang gezien wordt (hetgeen bij lokale energieverenigingen en -stichtingen zeker de denklijn zal zijn), zijn er op basis van de beleidsnota garantstelling dus mogelijkheden om garant te staan als gemeente.

Echter: aanvullend op de nota garantstellingen is de wet FIDO van belang bij de afweging om garant te staan voor duurzaamheidsinitiatieven.

In deze wet staat dat een rentevoordeel dat wordt verkregen via een garantstelling onvoldoende reden is voor het verstrekken van de garantstelling. Juist dit rentevoordeel is voor veel projecten wat een garantstelling van de gemeente interessant zou maken. Dit betekent dat ook als een duurzaamheidsproject gezien wordt als taak met publiek belang, het verlenen van een garantstelling alleen mogelijk is als het project enkel financieel haalbaar is met ondersteuning van de garantstelling.

Wanneer hiervoor gekozen zou worden moeten de volgende punten afgewogen worden:

- Bij dit soort projecten gaat het vaak om substantiële bedragen waar een garantstelling voor gevraagd wordt. Garantstellingen hebben een behoorlijke impact op de gemeentelijke financiën. In de risicoparagraaf van de begroting (en jaarrekening) moet hiermee rekening gehouden worden. Dit betekent concreet dat er een negatieve correctiepost op het weerstandsvermogen moet plaatsvinden
- Aangezien het verkrijgen van rentevoordeel geen reden is voor het verstrekken van garantstellingen, blijft enkel de financierbaarheid van het project als basis over. Dit maakt het risico van de garantstelling een stuk groter. In risico's uitgedrukt betekent iedere garantstelling voor duurzaamheidsprojecten een risico van 50% (midden) tot 75% (hoog). Een garantstelling van € 1 mln. brengt derhalve een correctie op het weerstandsvermogen mee ter grootte van € 500.000 (midden) tot € 750.000 (hoog) als we ervan uitgaan dat het risicobedrag gelijk is aan de hoogte van de garantstelling.

- Om voor een garantstelling in aanmerking te komen, zal aan bepaalde voorwaarden voldaan moeten worden. Zo moet het om een publieke taak gaan en mag er geen marktversturende werking optreden. Winst beogende organisaties en instellingen vallen hier per definitie buiten¹.
- Het is van tevoren lastig om in te schatten in welke mate er beroep gedaan wordt op garantstellingen voor duurzaamheidsprojecten. Hierdoor bestaat het gevaar voor een “open-einde” regeling met alle gevolgen voor onze financiële financiën.

Indien een initiatief een verzoek neerlegt voor ondersteuning middels een lening of garantstelling zou nog wel gekeken kunnen worden of de ontwikkelfase van het project gefinancierd kan worden. De vraag of de lening dan wel garantstelling een ‘Publieke taak’ is richt zich dan ook op deze fase. Dit proces is maatwerk.

Kernboodschap

Concluderend kan gesteld worden dat er zowel vanuit de gemeente als vanuit externe partijen meerdere financieringsmogelijkheden zijn. Deze financieringsmogelijkheden zullen niet voor alle projecten voldoende zijn. Daarvoor kan overwogen worden de mogelijkheden uit te breiden, echter hebben zowel leningen als garantstellingen wel kanttekeningen:

- Het verstrekken van gemeentelijke leningen wordt afgeraden vanwege o.a. de impact op de gemeentelijke schuldpositie
- Het verstrekken van garantstellingen behoort tot de mogelijkheden maar heeft impact op het weerstandsvermogen van de gemeente én is slechts een mogelijkheid voor een klein aantal projecten (de projecten zonder winstbejag)

Vanwege deze kanttekeningen en het feit dat er vanuit externe instanties meerdere ondersteuningsmaatregelen voor handen zijn, ligt het verstrekken van leningen of garanties vanuit de gemeente niet direct voor de hand. Uiteraard verschilt dit per situatie en blijft de facilitering vanuit de gemeente op duurzaamheidsprojecten maatwerk.

¹ Lokale initiatieven nemen in de businesscase doorgaans een bepaalde marge op, om daarmee financiële middelen te genereren voor projecten in het dorp. Deze marge is vaak zelfs een belangrijke motivator/drive voor de inzet van bestuur en vrijwilligers en waardevol voor het dorp. Qua wet- en regelgeving wordt deze marge echter gezien als ‘winst’, waardoor voor het verstrekken van leningen of garantstellingen de daaraan gekoppelde voorwaarden gelden. In de praktijk beperkt dat de mogelijkheid voor het verstrekken van leningen of garantstellingen of levert het afgezet tegen de mogelijkheden van het EFO – geen voordelen op.

Vervolg

Energiecoöperaties kunnen ondersteuning krijgen via de bestaande financieringsmogelijkheden.

Communicatie

Er wordt regelmatig met energiecoöperaties gesproken, hier zal dit ook ter sprake worden gebracht.

burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Monique van Esterik', with a large, stylized flourish at the end.

de secretaris
Monique van Esterik

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Rob Zuidema', with a large, stylized flourish at the end.

de burgemeester
Rob Zuidema